

Plenum

Torsdag 8.11.2018 kl. 16.01—19.58

2.3. Muntlig fråga om stärkande av ett jämlikt föräldraskap (Kari Uotila vänst)

Muntligt spörsmål MFT 175/2018 rd

Muntlig frågestund

Talman Paula Risikko: Ledamot Uotila ställer frågan från vänsterförbundets riksdagsgrupp, varsågod.

Debatt

16.26 **Kari Uotila vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tällä viikolla on vietetty isänpäivään päätyvää Miesten viikkoa. Miehet ja isät haluavat yhä enemmän osallistua vanhemmuuteen ja lasten hoivaan niin perheiden arjessa kuin myöskin avioerojen jälkeen. Näitä isien toiveita voidaan toteuttaa hyvällä perhevapaaudistuksella mutta etäisien, eroisien osalta myös monella muulla tavoin. Esimerkiksi vuoroasuminen on Ruotsissa mahdollistettu paljon tasa-arvoisemmin kuin meillä. Meillä siihen sisältyy monenlaisia ongelmia etäisille koskien koulukuljetusten järjestämistä, asumistuen kohdentumista, lapsilisien maksatusta ja niin edelleen. Kysyisin arvoisalta tasa-arvoministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä tasa-arvoisemman vanhemmuuden vahvistamiseksi ja isä—lapsi-suhteiden turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa?

16.27 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä, ja hyvää lähestyvää isänpäivää kaikille isille. Mitä tulee tähän tärkeään teemaan, isyyttä on monenlaisissa elämän ja arjen tilanteissa ja lapsella on oikeus molempiin vanhempiin niissäkin tilanteissa, kun isä ja äiti eivät asu — tai joka tapauksessa perhe ei asu — samassa osoitteessa. Vuoroviikkoasumisen yksi vaikeus ensinnäkin on, että tähän mennessä Suomessa ei oikein ole tiedetty, kuinka paljon sellaista eroperheissä toteutetaan. Selkeää tilastointia ei ole ollut. Tämän kaiken vuoksi me kollegaministeri Häkkäsen kanssa teetimme useamman ministeriön yhteistyönä selvityksen siitä, miten vuoroviikkoasumista voitaisiin helpottaa.

Edustaja on aivan oikeilla jäljillä niissä kohdissa, joissa muutoksia tarvitaan: Lapsilisä voi Suomessa tulla vain toiselle vanhemmalle. Asumistuessa huomioidaan lapsi vain toisessa osoitteessa, vaikka tämä käytännössä toimisi ja asuisi kahdessa paikassa. Meillä on hyvä yhteisymmärrys siitä, että nämä muutokset Suomessa tarvitaan, koska ne ovat lapsen edun mukaisia, [Puhemies koputtaa] ja huolto- ja tapaamislaki, josta kollega toivottavasti saa kertoa lisää, viitoittaa tietä tälle tasa-arvoiselle vanhemmuudelle.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Punkt i protokollet PR 111/2018 rd

16.28 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näitä tilanteita, joissa etäisillä, etävanhemmilla on huono toimeentulo, kuten ministeri viittasi, on paljon. Onisiä, jotka elävät toimeentulotuen piirissä. Toimeentulotuessa on mahdollista maksaa pientä korotusta sen mukaan, että tulee kustannuksia niistä viikoista ja siitä ajasta, kun lapsi on etäisän luona. Nyt kun toimeentulotuen maksatus on siirtynyt Kelalle, on viime syksynä paljastunut tapauksia, joissa tätä harkinnanvaraista osuutta korvata lapsen vuoroasumisesta tulevia kustannuksia on leikattu, ja tämä on kyllä kohtuutonta, kun ajatellaan niitä kaikista heikko-osaisimpia isiä ja heidän lapsiaan. Onko tämä mahdollista? Pitäisikö tämä ehdottomasti torjua niin, että tällaista tulkintaa toimeentulotuen maksatuksessa ei olisi jatkossa?

16.29 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, että tuotte meille nämä tapaukset puheenvuoronne kautta tietoon. Toimeentulotuen maksatus perusosan osalta siirrettiin Kelalle hyvin laajalla yhteisymmärryksellä eduskunnan päätöksellä viime vuoden alusta alkaen, mutta toimeentulotukeen liittyvät täydentävät ja enemmän harkinnanvaraiset osuudet ovat edelleen kotikuntien maksettavina. En aivan tarkkaan kysymyksestä päässyt käsitykseen siitä, kumpaa osuutta edustaja tarkoitti, mutta joka tapauksessa me tarvitsemme kaikkiaankin toimeentulotuen äärellä selkeämmät yhteistyöpolut kuntiin jäävien harkinnanvaraisempien toimeentulotuen osuuksien ja Kelan myöntämän perusosuuden välille. Sinänsä Kelalle siirretty perusosa on hyvä asia niin etäisien kuin muidenkin ihmisten kannalta, koska se lisää yhdenvertaisuutta ja samankaltaistaa käytäntöjä koko Suomessa.

Mitä tulee oikeudenmukaisuusulottuvuuteen, kyllä lapsella on oikeus molempiin vanhempiinsa ja erityisesti pienituloisuus ei saa olla este siihen, että voisi olla hyvä, läsnä oleva isä.

16.30 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ihan ensiksi myöskin toivottaa jo etukäteen hyvää isäinpäivää kaikille isille. Tärkeä aihe, ja kun puhutaan isien osallisuudesta ja hyvinvoinnista, niin tosi tärkeää on myös pohtia sitä, että jokaisella isällä ja vanhemmalla olisi mahdollisuus toteuttaa itsensä näköistä vanhemmuutta. Isien kohdalla se varmasti liittyy myös meidän käsitykseenme sukupuolesta tai siitä, millainen mies on. Mitä laveampi käsitys meillä on miehenä olemisesta, sitä enemmän siinä on myöskin tilaa jokaiselle miehelle toteuttaa isyyttään itsensä näköisellä tavalla. Tämä varmasti jalkautuu myöskin meidän palvelujärjestelmäämme, kun me kohtaamme vanhempia, että me emme liikaa sukupuolittaisi asioita vaan ymmärrämme, että isällä on tahto ja mahdollisuus ja halu olla yhtäläinen vanhempi kuin äiti.

Yksi tärkeä ryhmä, josta pitäisi ehkä enemmän puhua, on nuoret isät. Miehet tulevat isäksi keskimäärin noin 30-vuotiaana, mutta sitten kun me pohdimme vaikka teini-isiä tai noin kaksikymppisiä isiä, niin kuinka paljon meillä on tällä hetkellä järjestelmiä, tukipalveluita kohdennettu nimenomaan tälle ryhmälle? Olisin kysynyt hallituksen näkemyksiä nimenomaan nuorien isien asemasta osana perhettä ja vanhemmuuden toteutumista.

16.32 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maa, jossa syntyy kovin vähän lapsia, on velvoitettu pohtimaan, miten voimme tukea vanhemmuutta kaikissa elämäntilanteissa, niin että kun lasta toivotaan, niin tilanne, johon lapsi syntyy, olisi aina sellainen, että vanhempi kokisi oman elämänhallin-

Punkt i protokollet PR 111/2018 rd

tansa riittäväksi ja saisi työkaluja vanhemmuuteensa tueksi. Yksittäisenä kysymykseen vastauksena tuon tässäkin esille sen suomalaisen sosiaali- ja terveystalitiikan kruununjalokiven, neuvolajärjestelmän, jossa on tehty viime vuosina hyvää työtä sen eteen, että tunnistettaisiin ja huomioitaisiin erilaiset perheet, että vastaanotolla ja raskausvaiheessa neuvolan terveydenhoitajan katse kiinnittyisi ei vain äidin silmiin vaan myös läsnä olevaan isään, josta myös on tulossa vanhempi. Erityisen arvokkaita ovat ne neuvolan kohtaamistilanteet, joissa isä tavalla tai toisella, syystä tai toisesta, on lapsen kanssa vastaanotolla yksin, ja minulla on korkea luottamus siihen, että suomalaiset neuvolan ammattilaiset kyllä tänä päivänä osaavat tukea erilaisia arjen asioita. [Puhemies koputtaa]

Mitä tulee vaikkapa lapsiperheiden [Puhemies: Aika!] kotiapuun sosiaalihuollon mukaisesti, se ei kysy vanhemmuuden tyyppiä, se on oikeutettua kaikille.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa.

16.33 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Me sinut tehtiin mutta sinä meidät loit”, lauletaan Yö-yhtyeen Ihmisen poika -kappaleessa, ja se kuvaa aika hienosti sitä, mitä vanhemmaksi, isäksi tai äidiksi, tulo tarkoittaa. Isyys, vanhemmuus, muuttaa ihmistä. Isät kasvavat lapsen myötä.

Tänään oli tilaisuus Säätytalolla, jossa ministeri palkitsi kolme henkilöä Vuoden isäksi. Haluan omasta ja eduskuntaryhmän puolesta onnitella heitä ja samalla toivottaa oikein hyvää isänpäivää kaikille isille, vaareille, isäpuolille ja myöskin heille, jotka haluavat isiksi.

Tässä samassa tilaisuudessa kävi ilmi — ja itse asiassa ministeri esitti myös — että kun nythän on tilanne se, että isänpäivä ei ole vielä virallinen liputuspäivä toisin kuin äitienpäivä, niin tästä on jo useampana vuotena puhuttu, ja itse kannatan sitä, että isänpäivästä tehdäisiin virallinen liputuspäivä. Kysynkin sisäministeri Mykkäseltä: miten on, olisitteko valmis lämpenemään tälle ajatukselle, että tässäkin muodossa saataisiin tasa-arvoa lisättyä vanhempien, isien ja äitien, kesken?

16.34 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä olen paitsi näin mieltä lämmittävälle puheelle myöskin tälle ajatukselle valmis lämpenemään, ja ministeri Saarikko todella tätä aiemmin päivällä esitti. Olemme tiedottaneetkin, että teemme ratkaisun, jolla isän- ja äitienpäivä tuodaan samalle viivalle tässä liputuskysymyksessä. Meillä on hieman monimutkainen tämä eri liputuspäivien vakiintumisen menettelytapa: osa on valtioneuvoston asetuksella määrätty, osa vakiintunut ikään kuin Helsingin yliopiston kalenteritoimikunnan kautta, ja nyt haemme sitä sopivinta keinoa. Mutta minusta on nimenomaan syytä — korkea aika vuonna 2018 — siihen, että isänpäivä nostetaan myös tässä liputussymbolisessa merkityksessä sille kuuluvaan arvoonsa äitienpäivän rinnalle. [Eero Heinäluoma: Kyllä oppositiosta voi vaikuttaa! — Leena Meri: Varsinkin kun päätös on jo tehty!]

16.35 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki varmaan olemme samaa mieltä siitä, että lapsen paras paikka asua on isän ja äidin muodostamassa perheessä [Vasemmalta: Ei oo!] ja sellaisessa yhteisössä, missä he saavat molemman sukupuolen mallin ja huolenpidon ja rakkauden tuntemuksen. Mutta kuitenkin tässä raadollisessa maailmassa kymmenettuhannet lapset joutuvat kokemaan perheiden avioeron, ja

Punkt i protokollet PR 111/2018 rd

niissä tilanteissa on ensiarvoisen tärkeä se tuki, mikä tulee sillä hetkellä ei yksistään kuntien ja viranomaisten toimesta vaan myös yhteisöjen ja läheisten piiristä.

Hyvin moni lapsi joutuu kuitenkin tahtomattaan sellaiseen tilanteeseen, että toinen osapuoli joutuu huoltokiusaamisen tai sitten tällaisen vieraannuttamisen kohteeksi. Kysynkin, arvoisa ministeri — tiedän toki sen, että ollaan näissä asioissa päästy kappaleen matkaa parempaan suuntaan tänä vaalikautena: mitä me voisimme tehdä enemmän, jotta huoltokiusaaminen vähenisi ja siihen voitaisiin puuttua nopeammin? Nykyiselläänhan siitä ei juurikaan rangaista, vieraannuttamisesta, ja ne prosessit ovat niin hitaita, että monesti toinen, usein isä, menettää kokonaan suhteensa siihen lapseen, johon hän haluaisi pitää suhteen myös eron jälkeen.

16.36 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan yksi merkittävimmistä tämän vaalikauden yksittäisistä lakihankkeista perhe- ja lapsipolitiikan osalta on lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskehtavan sääntelyn uudistaminen. Suomessa perhesuhteet ja lasten elinolosuhteet ja elinpiiri ovat muuttuneet aika reippaastikin. 30 vuotta vanha lainsäädäntö uudistetaan nyt tällä vaalikaudella. Lailla voi ehkä ohjata ihmisiä käyttäytymään jonkin verran, mutta jos tosiasiallisten olosuhteiden osalta, esimerkiksi lasten asuin- ja elinympäristön osalta, on tosiasia se, että eroperheitä on yhä enemmän, vuoroasumista on yhä enemmän ja lapsella on kaksi eri vanhempaa, jotka asuvat eri osoitteissa, niin silloin lakia on päivitettävä ja muutettava, jotta lapsen etu arjessa täyttyy, niin että lapsi kokee, että hänellä on tasaveroisesti oikeus molempiin vanhempiin. Tällä lailla nyt sitten, mikä on lakivaliokunnassa käsittelyssä, päivitetään molempien vanhempien oikeuksia niin, että [Puhemies koputtaa] lapsi voi kokea molemmat vanhemmat tasaveroisiksi lapsen edun näkökulmasta. Vieraannuttamisen osalta ei tehty kriminalisointia. [Puhemies: Aika!] Se ei olisi varmaan mennyt perustuslakivaliokunnasta läpi. [Leena Meren välihuuto]

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi lisäkysymys, edustaja Mustajärvi.

16.38 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti edustaja Uotilan esimerkki oli täyttä totta, ja kyse oli nimenomaan Kansaneläkelaitoksen vuodenvaihteesta tehdystä linjauksesta ja ikävistä päätöksistä. Kyse on tapauksesta, jossa etäisiä, jolla on kolme alaikäistä lasta, saa pitää lapsiaan kahtena pidennettynä viikonloppuna luonaan. Ilman että mikään laki muuttui tähän liittyen vuodenvaihteessa, Kela teki uuden linjauksen, ja se leikkaa tältä etäisältä ja samalla hänen lapsiltaan yli 100 euroa kuukaudessa. Tällä tapaako Kansaneläkelaitos ja ministerit ja kansanedustajat, joiden valvonassa Kansaneläkelaitoksen pitäisi olla, tukevat vanhemmuutta?

16.38 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän yksittäistapaukseen on tietysti kiinnostavaa tutustua. Haluan ensinnäkin todeta, että on hienoa, että kyseessä on isä, joka on halunnut olla läsnä lastensa arjessa erosta huolimatta ja ottanut asian esiin ja tuonut epäkohdan tietoomme.

En tunne valitettavasti, edustaja Mustajärvi, nyt tuota Kelan linjausta tämän tapauksen äärellä. Lupaen, että voin kanssanne perehtyä siihen ja mietitään, onko asialle tehtävissä jotakin, koska olette aivan oikeassa hallituksen linjan osalta. Se on järkkymätön. Lapsella

Punkt i protokollet PR 111/2018 rd

on oikeus yhteiseen aikaan molempien vanhempiensa kanssa, ja tämän hallituksen sosiaalipolitiikan peruslinja on tukea vanhemmuutta kaikissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! On pakko todeta vielä edelliselle kysyjälle, että itse pidän hiukan ongelmallisena, että eduskuntasalista määritellään, millainen perhe on lapselle hyvä paikka asua. [Vasemmalta: Juuri näin!] Uskon, että se jopa loukkaa ihmisiä, jotka ovat syystä tai toisesta eläneet vaikka vain yhden vanhemman kanssa tai muutoin jonkun mielestä erilaisessa perheessä. Minulle kaikki perheet ovat hyviä, jotka kantavat vastuuta lapsestaan [Vasemmalta: Kyllä, juuri näin! — Mikaela Nylander: Hyvä!] ja ovat sellaisia, joissa lapset eivät joudu kantamaan aikuisten murheita.

Frågan slutbehandlad.